

УДК 81–26(811.111+811.161.2)

ТАКТИКИ ТА ОПЕРАЦІЇ В АНГЛОМОВНИХ ПЕРЕКЛАДАХ УКРАЇНСЬКИХ НАРОДНИХ КАЗОК

Євгенія Савченко

кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри перекладу і теоретичної та прикладної лінгвістики Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»,
Одеса, Україна
e-mail: anneshirley2687@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7000-5155>

Олександра Косюга

здобувачка вищої освіти за другим (магістерським) рівнем зі спеціальності 035 Філологія Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»,
Одеса, Україна
e-mail: akosyuga@gmail.com
ORCID ID <https://orcid.org/0000-0001-5633-4665>

АНОТАЦІЯ

У роботі досліджуються проблеми та труднощі, що виникають у процесі перекладу українських народних казок англійською мовою. Особлива увага приділена перекладу просторово-часових категорій, адже вони є невід'ємною частиною мовної картини світу кожного народу, що знаходить своє відображення у його фольклорі. Проблема трактування філософських категорій «простір» і «час» має багатовікову історію. Різні дослідники трактували їх по-різному, будуючи свої теорії в філософії, фізиці, математиці, мовознавстві. Ця проблема не вирішена і сьогодні в жодній з цих сфер знання, тому вона актуальна й потребує подальшого дослідження. До того ж передача національної самобутності тексту оригіналу є досі не простим, але цікавим завданням для перекладачів, адже питання про природу, типи реалій та способів їх перекладу залишається відкритим. Кожен викладач повинен вміти застосовувати увесь комплекс лінгвістичних та екстралінгвістичних знань, щоб перекладати національний колорит оригіналу під час перекладу.

Метою роботи є аналіз перекладацьких тактик та операцій під час перекладу українських народних казок англійською мовою.

Дослідження виконувалось на матеріалі українських народних казок «Чорт-змій і запродані діти», «Іванко, цар звірів», «Бідний чоловік та його сини», «Іван Голик і його брат», «Іван-Побиван», «Про сімох братів-гайворонів та їх сестру», «Казка про Івана-богатиря», «Іван — мужичий син» та їх перекладу Іриною Желізновою.

Кожну з досліджуваних казок було розділено на три частини (зادля спрощення аналізу текстів): ініціальну, медіальну й фінальну. В кожній з цих частин виокремлено топологічні й хронологічні формули, а потім, шляхом зіставного аналізу, визначено тактики й перекладацькі операції, що використовувала перекладачка під час перекладу англійською мовою.

Під час перекладу всіх досліджуваних казок перекладач використовував стратегію комунікативно-рівноцінного перекладу. Для цього перекладач використав тактики передачі релевантної інформації, прагматичної адаптації тексту, відтворення стилістичних характеристик тексту, коректного оформлення інформації і відтворення формально-структурних характеристик тексту.

Найчастіше під час перекладу перекладачка зверталася по допомогу до такої перекладацької операції, як пошук еквівалентного відповідника.

Ключові слова: казка, категорії, стратегії перекладу, тактики перекладу, операції перекладу, стратегія комунікативно рівноцінного перекладу.

Вступ. Сьогодні у світі нараховується безліч народностей та народів. Кожен з них має свої унікальні традиції, звичаї, обряди, які знаходять своє відображення в мові, а отже, і в усній народній творчості — у фольклорі. Його автором виступає народ, а не окрема людина. Його твори — результат колективної, а не індивідуальної творчості. Яскравим прикладом цієї творчості виступає казка. Її невід'ємними частинами є категорії простору й часу, що визначають період і місце, де відбуваються події. Загалом поняття простору й часу з давніх-давен використовуються у парі один з одним. Це пов'язано з тим, що кожне з них виражає впорядкованість, що трапляється в світі. Разом з тим вони дуже сильно відрізняються один від одного за змістом, адже зміст поняття часу пов'язаний з тим, що він приходить замість один одного (один час після іншого), а зміст поняття простору пов'язаний з упорядкованістю співіснування (один простір поряд з іншим).

Коли ми говоримо про простір і час у мовній картині світу, ми маємо на увазі мовний (лінгвістичний) простір і час. Лінгвістичний час і простір являє собою сукупність способів вираження сутності фізичного (реального) часу і простору за допомогою засобів мови.

Найчастіше категорія часу у мовознавстві аналогічно до теорії відносності Ейнштейна поєднується з категорією простору. Згідно з концепцією Г. Гійома час не може бути представлений сам по собі, але запозичує про уявлення себе у просторових засобів. Уявлення часу Г. Гійом називає хронотезою та хроногенезом (друге поняття є зрізом першого (Гійом, 1992)). Слідом за Г. Гійомом багато хто з лінгвістів розглядають час через призму простору. Так, Н. Д. Арутюнова вказує, що мовний час моделюється термінами простору (Арутюнова, 1978).

Так чи інакше, незалежно від трактування, простір і час — невід’ємні частини нашого буття, і в минулому, і в майбутньому. Вони — частини нашої картини світу, що знаходить своє відображення в мові.

Метою роботи є аналіз перекладацьких тактик та операцій під час перекладу українських народних казок англійською мовою.

Для реалізації поставленої мети необхідно було виконати такі **завдання**:

- дослідити перекладацькі тактики під час перекладу українських народних казок англійською мовою;
- дослідити перекладацькі операції під час перекладу українських народних казок англійською мовою.

Матеріали та методи дослідження. Дослідження виконувалось на матеріалі українських народних казок «Чорт-змій і запродані діти», «Іванко, цар звірів», «Бідний чоловік та його сини», «Іван Голик і його брат», «Іван-Побиван», «Про сімох братів-гайворонів та їх сестру», «Казка про Івана-богатиря», «Іван — мужичий син» та їх перекладу Іриною Железною.

У роботі було використано такі **методи дослідження**: *метод теоретичного узагальнення* під час обробки вказаних джерел, *емпіричний метод* під час формування загальної вибірки для проведення лінгвістичного аналізу, *метод лінгвістичного аналізу*, *метод зіставного аналізу* для характеристики перекладу у порівнянні з оригіналом, *трансформаційний аналіз* (визначення використаних стратегій, тактик та операцій перекладу) та *методика інтерпретаційного аналізу*.

Результати та дискусія. Кожну з досліджуваних казок було розділено на три частини (задля спрощення аналізу текстів): ініціальну,

медіальну й фінальну (Рошияну, 1974). В кожній з цих частин виокремлено топологічні й хронологічні формули, а потім, шляхом зіставного аналізу, визначено тактики й перекладацькі операції, що використовувала перекладачка під час перекладу англійською мовою.

Під час перекладу всіх досліджуваних нами казок перекладач використовував стратегію комунікативно-рівноцінного перекладу. Для цього перекладач використав *тактики передачі релевантної інформації, прагматичної адаптації тексту, відтворення стилістичних характеристик тексту, коректного оформлення інформації і відтворення формально-структурних характеристик тексту*.

Найбільш характерними особливостями будь-яких казок є їх народність, загальний оптимізм розповіді, захопливість та стрімкість сюжету, образність. Джерелом для створення народних казок було життя народу: його вірування, марновірство (забобони), повсякденна діяльність, боротьба за щастя й навколишня природа. Образність — важлива особливість будь-яких казок, яка полегшує їх сприйняття. Національний характер кожного народу визначається його побутом, обрядами, умовами праці, традиціями. Все це ускладнює завдання перекладача й тому під час перекладу перекладач повинен враховувати всі особливості, щоб втілити й максимально зберегти важливі національні, народні та мовні реалії. Також необхідне знання структури казки, її традиційних формул, знання культури, побуту народу вихідного тексту та перекладного тексту.

Значні труднощі викликає переклад власних імен, адже необхідно одночасно передати зміст та національний колорит; вони повинні зберегти і свій первинний звуковий образ, і зміст, що важливий для контексту та персонажа, що носить це ім’я.

Якщо розглядати відтворення англійською мовою назв обраних українських народних казок, перекладачка вдавалася до таких перекладацьких операцій:

- перестановка, наближений переклад, конкретизація:
«Чорт-змій і запродані діти» — “*The brother, the sister and the Devil Dragon*”;
- транскрипція:
«Іванко, цар звірів» — “*Ivanko, Tsar of the beasts*”;
- пошук еквівалентного відповідника:

«Бідний чоловік та його сини» — “The poor man and his sons”;

— описовий переклад, транскрипція:

«Іван Голик і його брат» — “Ivan-not-a-stitch-onandhisbrother”;

— описовий переклад, експлікація значення:

«Іван-Побиван» — “Ivan the dragonkiller”;

— вилучення, наближений переклад, експлікація значення:

«Про сімох братів-гайворонів та їх сестру» — “The seven brothers — seven ravens and the irsister”;

— вилучення, транскрипція:

«Казка про Івана-богатиря» — “Ivan the bohatyr”;

— наближений переклад, транскрипція:

«Іван — мужичий син» — “Ivan the peasant’s son”.

Під час перекладу власне текстів казок з української мови англійською перекладачка використовувала такі тактики:

1) *Тактика передачі релевантної інформації.* В перекладі вона реалізується шляхом використання перекладацьких операцій:

а) *використання міжмовних і перекладацьких відповідностей.* Наприклад, такі еквівалентні відповідники *топографічних формул*, як

«на базар» — “to market”, «хата» — “hut”, “house”,

«в ліс» — “to the forest” «в світ» — “into the world”,

«далі» — “further”, «назад» — “back”,

«через село» — “through the village”, «до колодязя» — “into the well”,

«у ліс» — “to the forest”, «у порожній хаті» — “in an empty hut”,

«в поле» — “to the fields”, «в хаті» — “in the hut”,

«надворі» — “in the yard”, «у полі» — “in the field”,

а також еквівалентні відповідники *хронологічних формул*, наприклад:

«тепер» — “now”, «вночі» — “at night”, «одного разу» — “one day”,

«завжди» — “always”, «вранці» — “in the morning”, «сьогодні» — “today”,

«колись» — “once”, «ніколи» — “never”, «аж одного разу» — “one day”,

«вночі» — “in the night”, «вранці» — “on the following morning”,

«дев’ять років» — “for nine years”, «раненько» — “early”,

«завтра» — “tomorrow”, «за рік» — “in a year’s time”,

«минув рік» — “a year passed”, «настав вечір» — “it was evening”,

«тиждень, чи що» — “for a week or more”, «до вечора» — “till evening”.

б) *опущення комунікативно-нерелевантної інформації* ми можемо спостерігати в таких прикладах:

Жив з дітьми вдівцем дев’ять років. А на десятому знайшов господар служницю. Жила вона по сусідству, ходила до нього, розраджувала. — “For nine years he lived alone with his children, but then he took a servant into the house, a neighbor of theirs who had sometimes visited him in the past.”

Повернувся до отчого дому найстарший син, приніс з собою багато грошей. — “The first to return home was the oldest son, and he brought a large sum of money with him.”

2) *Тактика прагматичної адаптації тексту* (адаптації підлягали явища, що відрізняються національно-культурною специфікою і не знайомі одержувачам тексту перекладу). Цю тактику було реалізовано за допомогою таких перекладацьких операцій:

а) *контекстуальна заміна.* Якщо ми розглянемо *топографічні формули*, то знайдемо такі приклади:

«у якусь волость» — “a far — off village” (слово «волость» — за Академічним тлумачним словником української мови — позначає територію, що підпорядковувалась князю або монастирю за часів Київської Русі; тож, звісно, це слово відсутнє в англійській мові);

«у сінечках» — перекладачка використала два варіанти (у різних казках) перекладу: “in the hall” та “in the entrance way” (знову ж таки, слово «сіни» — це частина хати, що з’єднує житлове приміщення з ганком, притаманне слов’янській культурі);

«ненька» — “mother” («ненька» — пестливе слово, що вживається як звертання до матері);

«чорт» — “devil” («чорт» — персонаж слов’янської міфології);

«за 20 верст» — “for 20 miles”;

«на долівку посеред хати» — “to the floor” (слово «долівка» — за Академічним тлумачним словником української мови — позначає вирівняну, помазану глиною землю в приміщенні (в українській хаті)).

б) *транспозиція з поясненням тексту* у досліджуваному матеріалі була не дуже поширеною. У перекладі *топографічних формул*:

«просто підеш» — “go straight ahead”;

у перекладі хронологічних формул:

«сонце до обрію скотилося» — “the sun was beginning to set”,

«раненько діти встали» — “the children got up early”.

с) перекладацька операція *наближеного перекладу* у розглянутих нами англomовних перекладах українських народних казок зустрічається дуже часто. Наведемо декілька прикладів. Якщо розглядати *хронологічні формули*, то такими прикладами будуть виступати:

«що хвилька, то милька» — “so fast that not a minute went by but”,

«жив собі» — “once”,

«іще на світ не поблагословилося» — “before the day had dawned”,

«колись дуже давно» — “long, long ago”,

«зібралися на вечерю» — “it was getting late”,

«змолоду» — “when they were young”;

якщо розглядати *топографічні формули*, то ми можемо навести такі приклади:

«в хліви» — “intheshed”,

«широке поле» — “stepps”,

«в царські палати» — “to the palace”,

«на іншу землю» — “a land far removed from their own”,

«хата на одишбі» — “(house) on the edge of the village”,

«в тім краю, де Сонце гуляє» — “far away in a land, where the Sun was”,

«під горою» — “at the foot of the mountain”,

«по всій землі» — “to all the corners of his realm”,

«у холодну» — “in jail”.

д) *Описовий переклад* використовується через відсутність українських слів-реалій в англійській мові. Наприклад, у перекладі *обставин місця*:

«під причілком» — “in the floor at the back of the hut”,

«коло порога» — “on the floor at the back of the hut”,

«тут» — “in this out-of-the-way place”,

«в пустелі, в глибоких яругах» — “over the water less stepps, sand deserts”, «до батьківського городу» — “to his father’s vegetable garden”,

«до хижі» — “to the hut in the forest”,

«в хліви» — “in the palace shed”;

та у перекладі *обставин часу*:

«при старості» — “in their later years”,

«вночі» — “in the middle of the night”.

е) Операція *експлікації значення* була використана у *топографічних формулах*:

«у воротях» — “at the palace door”,

«під хатою» — “at the back of the hut”,

«до царського палацу» — “to the tsardom”,

«в царські палати» — “to the palace”,

«на покуті» — “on his threshing floor”,

«на рундуці» — “on the porch”,

«з хліву» — “out of the sty”;

хронологічні формули:

«не по днях, і не по часах, а по хвилинах» — “so fast that not a minute went by”,

«на ранок» — “on the next day”,

«до півночі» — “till well past midnight”,

«на другий день» — “on the following morning”,

«поки сідає обідати» — “till dawn”.

3) *Тактика відтворення стилістичних характеристик тексту* (включаючи відтворення індивідуального стилю автора) або *стилістична адаптація тексту* (відтворення або модифікація стилістичного забарвлення вихідного тексту відповідно до вимог стилю або мети перекладу). Цю тактику було відтворено за допомогою таких перекладацьких операцій:

а) в деяких випадках перекладачка зверталась до такої перекладацької операції, як *пошук міжмовного відповідника*, наприклад: «хлопці» — “sons”, «на перехрестя» — “to across roads”, «раненько» — “early”.

б) *Членування синтаксично складних речень* або виокремлення деяких елементів змісту в окремі речення також досить часто зустрічається під час перекладу досліджуваних казок. Ці операції мають за мету оптимально передати початкову (вихідну) інформацію у допустимих для мови перекладу та культурної традиції формах. Наприклад:

«Повечеряли брати та й полягали спочивати. І снилось одному, що начебто до них сестра прийшла в гостину. Як повставали брати вранці, то почали розповідати, кому що снилося вночі. Той і розповів їм свій сон. Зготувавши собі снідання й обід, та поснідавши, подалися вони на роботу. Дівчина вилзла зі своєї схованки, з’їла трохи страви з їх обіду, а потім знову сховалася, але вже під ліжко третього брата».

“The brothers ate and went to bed, and one of them dreamt that their sister had come to visit them, and when they got up in the morning he told them about it. This filled them with wonder, but there was work to be done, so they had their breakfast and left the house. And the girl crawled out from her hiding place, ate some of their food and then hid herself again, under the third brother’s bed this time”.

В даному випадку шість українських речень поєдналися у три англомовних речення.

«Одного разу поїхав батько у ліс по дрова, а мати лишилася вдома з хлопцями. Та за щось так розсердилася на них, що не знала, як і вилаяти, та з гніву сказала, щоб вони гайворонами поставали».

“One day the father went to the forest for firewoods, and the mother who stayed home with her sons, was so vexed with them that she cried angrily: “A plague on you and may you turn into ravens!”

В цьому прикладі два складних українських речення поєднуються в одне англомовне з додаванням прямої мови. Це відбулося через те, що зв'язок між сусідніми реченнями був дуже тісний і їх формальне об'єднання було доцільним. Пряма мова ж додала емоційності перекладу.

с) Перекладацька операція *компенсації* використовувалась у наступному прикладі:

«Приготуй, Іване, коня, зброю й поїдеш на південь і там, за двома горами, знайдеш великий замок. Навколо того замку — стіна, і проживає в ньому упир, котрого ти мусиш забити».

“You will ride south and after you have crossed two mountains you will come to a great castle with wall around it. The castle belongs to an ogre, and you must fight and slay him”.

4) Тактика відтворення формально-структурних характеристик тексту:

а) Відтворення порядку репрезентації інформації в межах речення або абзацу. Загалом формально-структурні характеристики усіх казок було відтворено у перекладі (зачин, основна частина та кінцівка), не було змінено черговість речень та абзаців. Але іноді перекладачка змінювала порядок репрезентації інформації у реченні, наприклад:

«Десь-не-десь, в тридесятому царстві, в іншій державі жив цар з царицею чи князь із княгинею, і було в них два сини».

“Not in this land of ours but in the trice-ten realm there lived a tsar and a tsarina or maybe it was a prince and a princess who had two sons”.

б) Перекладацька операція *додавання* або *опущення* окремих композиційних елементів тексту була також використана. Перекладацьку операцію *додавання* можна прослідити у наступних прикладах:

«до замку, обведеного стіною» — to a great white castle surrounded by a high wall, «у село» — “to a certain village”, «настав великий смуток» — “there was much sorrowing and weeping in the palace”.

Перекладацька трансформація *опущення* використовувалася перекладачем дуже часто. Наприклад, в казці «Чорт-змії та запродані діти» перекладачка не зробила переклад топографічних прислівників «у Корсуні» та «у чагарнець», а у казці «Бідний чоловік та його сини» — вилучила обставину місця — «в глибоких яругах» та обставину часу — «донині».

А у казці «Іван Голик і його брат» у фінальній частині останнє речення у процесі перекладу було вилучено загалом: «*Поїхали в ліс, вирубали ківш, то ще б казки було більш»* — це кінцівка казки, що характерна для слов'янської культури, а в англомовній — вона не знаходить своє відображення.

Дивляться у вікно: у хаті служниця сидить з батьком і про щось, вечеряючи, говорять.

They looked in through the window and saw their father and the woman to marry seated at the table.

Дівчина назбирала понід кущами хрону.

The girl did as he said, found nothing save some horseradish.

У дванадцять годин ночі земля колишеться — приходять розбійники.

All of sudden the earth began to quake and to tremble, and there were twelve robbers at the door.

Поїхав чоловік на базар, от як би й у нас у Корсуні, поторгував він, що йому було треба, купив собі рибу солону та й поїхав з базару додому.

One day the old man went to the market, sold whatever it was he had to sell, bought some salt fish and drove home.

Жінко моя люба, їхав я з ярмарку і захотів дуже пити.

As I was driving home I felt very thirsty.

Також авторка не перекладала деякі фрагменти конкретизації казок, наприклад, у двох казках — «Іван-Побиван» та «Про сімох братів-гайворонів та їх сестру» — вона опустила примітки «Українська народна казка Чернігівщини».

Під час перекладу найчастіше використовувався пошук *еквівалентних відповідників*, потім — пошук *варіативних відповідників*; дуже часто використовувався засіб *додавання* та *конкретизації*; наступними в рейтингу використання виступають перекладацькі трансформації *описового* перекладу та *опущення* (вилучення); далі йдуть *генералізація*, *контекстуальна заміна*, *граматична заміна*; завершують рейтинг популярності використання такі трансформації: *антонімічний переклад*, *транскодування* (транскрипція, калькування) та *перестановка*.

Висновки. Отже, мова — передавач, носій культури. Вона передає скарби національної культури із покоління в покоління. Переклад народної казки — це не просто переклад з однієї мови на іншу, це переклад з однієї культури на іншу. Історичний розвиток кожного народу, його трудова діяльність, суспільні відносини людей, своєрідні умови життя — все це впливає на специфіку традиційних образних засобів мови, що ускладнює завдання перекладача.

Під час перекладу всіх досліджуваних нами казок перекладач використовував стратегію комунікативно-рівноцінного перекладу. Для цього перекладач використав *тактики передачі релевантної інформації, прагматичної адаптації тексту, відтворення стилістичних характеристик тексту, коректного оформлення інформації і відтворення формально-структурних характеристик тексту.*

Найчастіше перекладалися *топографічні формули* за допомогою пошуку *еквівалентного відповідника*, наприклад: «там» — «there», «до моря» — «by the sea», «далі» — «away», «тут» — «here», «до лісу» — «in the forest / to the forest / from the forest / out of the forest», «в хаті» — «in the house», «біля» — «beside», «коло» — «nearby», «в середині» — «inside». *Хронологічні ж формули* також перекладалися за допомогою пошуку *еквівалентного відповідника*, наприклад: «зараз» — «now», «потім» — «then», «ніс-ля того» — «after that», «іноді» — «sometimes», «ніколи» — «never», «одного разу» — «once», «рано» — «early», «знову» — «again», «довго» — «for a long time», «ніколи» — «ever after», «скоро» — «soon», «завжди» — «always», «завтра» — «tomorrow», «сьогодні» — «today», «напевно» — «at last», «колись, дуже давно» — «long, long ago», «цілий день» — «the whole day long», «назад» — «back», «ніде» — «nowhere», «одного разу» — «oneday», «вчора» — «yesterday».

ЛІТЕРАТУРА

- Арутюнова Н. Д. Время: модели и метафоры. *Логический анализ языка. Язык и время*. М., 1978. С. 51–61.
- Гийом Г. Принципы теоретической лингвистики. М.: Прогресс, 1992. 220 с.
- Рошияну Н. Традиционные формулы сказки. Москва: Наука, 1974. 216 с.
- Sinha C., Gärdenfors P. Time, space, and events in language and cognition: a comparative view. *Annals of the New York Academy of Sciences*. 2014. Vol. 1326, № 1. P. 72–81.

ТАКТИКИ И ОПЕРАЦИИ В АНГЛОЯЗЫЧНЫХ ПЕРЕВОДАХ УКРАИНСКИХ НАРОДНЫХ СКАЗОК

Евгения Савченко

кандидат филологических наук, старший преподаватель кафедры перевода и теоретической и прикладной лингвистики Государственного учреждения «Южноукраинский национальный педагогический университет имени К. Д. Ушинского»,
Одесса, Украина
e-mail: anneshirley2687@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7000-5155>

Александра Косюга

соискатель высшего образования второго (магистерского) уровня по специальности 035 Филология Государственного учреждения «Южноукраинский национальный педагогический университет имени К. Д. Ушинского»,
Одесса, Украина
e-mail: akosyuga@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5633-4665>

АННОТАЦИЯ

В работе исследуются проблемы и трудности, возникающие в процессе перевода украинских народных сказок на английский язык. Особое внимание уделено переводу пространственно-временных категорий, ведь они являются неотъемлемой частью языковой картины мира каждого народа, находят свое отражение в его фольклоре.

Проблема трактовки философских категорий «пространство» и «время» имеет многовековую историю. Различные исследователи трактовали их по-разному, строя свои теории в философии, физике, математике, языкознании. Эта проблема не решена и сегодня ни в одной из этих сфер знания, поэтому она актуальна и требует дальнейшего исследования. К тому же передача национальной самобытности текста оригинала является до сих пор не простой, но интересной задачей для переводчиков, ведь вопрос о природе, типах реалий и способов их перевода остается открытым. Каждый переводчик должен уметь применять весь комплекс лингвистических и экстралингвистических знаний, чтобы передать национальный колорит оригинала во время перевода.

Целью работы является анализ переводческих тактик и операций при переводе украинских народных сказок на английский язык.

Исследование производилось на материале украинских народных сказок «Черт-змея и проданные дети», «Иван, царь зверей», «Бедный мужик и его сыновья», «Иван Голик и его брат», «Иван-Побиван», «Сказка о семи братьях-воронах и их сестре», «Сказка об Иване-богатыре», «Иван — мужичий сын» и их перевода Ириной Железновой.

Каждую из выбранных сказок мы разделили на три части (с целью упрощения анализа текста): инициальную, медиальную и финальную. В каждой из этих частей были выделены топографические и хронологические формулы, а затем, путем сравнительного анализа, были определены тактики и переводческие операции, которые использовал переводчик при переводе на английский язык.

При переводе всех сказок на английский язык переводчик использовал стратегию коммуникативно-равноценного перевода. Для этого переводчик использовал тактики передачи релевантной информации, прагматической адаптации текста, воспроизведения стилистических характеристик текста, корректного оформления информации и воспроизведения формально-структурных характеристик текста.

Чаще всего при переводе переводчица обращалась за помощью к такой переводческой операции, как поиск эквивалентного соответствия.

Ключевые слова: сказка, категории, стратегии перевода, тактики перевода, операции перевода, стратегия коммуникативно-равноценного перевода.

TACTICS AND OPERATIONS IN ENGLISH TRANSLATIONS OF UKRAINIAN FOLK TALES

Yevheniia Savchenko

Candidate of Philology, Senior Lecturer at the Department of Translation and Theoretical and Applied Linguistics, State Institution “South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky”,
Odesa, Ukraine
e-mail: anneshirley2687@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7000-5155>

Oleksandra Kosiuha

Master Student in Philology, State Institution “South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky”,
Odesa, Ukraine
e-mail: akosyuga@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5633-4665>

SUMMARY

The article is devoted to the problems and difficulties that arise in the process of translating Ukrainian folk tales into English. Particular attention is paid to the translation of spatio-temporal categories, as they are an integral part of the linguistic picture of the world of each nation, which is reflected in their folklore.

The problem of interpretation of the philosophical categories “space” and “time” has a long history. Different researchers have interpreted them differently, building their theories in philosophy, physics, mathematics, linguistics. This problem is not solved today in any of these areas of knowledge, so it is relevant and needs further study. In addition, the transfer of national identity of the original text is still not a simple but interesting task for translators, because the question of the nature, types of realities and methods of their translation remain to be open. Every translator must be able to apply the full range of linguistic and extralinguistic knowledge to translate the national color of the original during translation.

The aim of the work is to analyze translation tactics and operations in English translations of Ukrainian folk tales.

The research was carried out on the material of Ukrainian folk tales “The brother, the sister and the Devil Dragon”, “Ivanko, Tsar of the beasts”, “The poor man and his sons”, “Ivan-not-a-stitch-on and his brother”, “Ivan the dragon killer”, “The seven brothers — seven ravens and their sister”, “Ivan the bohatyr”, “Ivan the peasant’s son”, and their translation by Irina Zheleznova.

We divided each of the selected fairy tales into three parts (in order to simplify the analysis of the text): initial, medial and final. In each of these parts, topographic and chronological formulas were identified. Then, by a comparative analysis, we determined the tactics and translation operations, which the translator used during her translation into English.

On translating the all fairy tales into English, the translator used the strategy of communicatively equivalent translation. For this, the translator used the tactics of transferring relevant information, the tactics of pragmatic adaptation of the text, the tactics of reproducing the stylistic textual characteristics, the tactics of correct information formatting and the tactics of reproducing the formal-structural textual characteristics.

More often, fairy tales were translated by using an equivalent match search.

Key words: fairytale, categories, translation strategies, translation tactics, translation operations, communicatively equivalent translation strategy.

REFERENCES

- Arutyunova N. E. (1997). Time: models and metaphors // Language and time. Logical analysis of the language. Moscow, 51–61 [in Russian].
- Guillaume, G. (1992). *Printsipyi teoreticheskoy lingvistiki [The principles of the theoretical linguistics]*. Moscow : Progress [in Russian].
- Roshiyanu, N. (1974). *Tradicionniye formuli skazki [The traditional formulas of fairy tales]*. Moscow : Nauka [in Russian].
- Sinha C., Gärdenfors P. (2014) Time, space, and events in language and cognition: a comparative view. *Annals of the New York Academy of Sciences*. 1326/1. 72–81.

Стаття надійшла до редакції 22.06.2020